

УДК 338.512:663

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ*Мєшкова-Краєченко Н.В. - ст. викладач**Рачинська В.А. – магістр, Херсонський національний технічний університет*

Постановка проблеми. На сьогодні необхідність забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств стимулює підприємців і менеджерів до пошуку ефективних систем і методів управління господарською діяльністю. Одним із внутрішніх чинників успішної фінансово-господарської діяльності підприємств є ефективне управління витратами. Особливістю виноробної галузі України є матеріаломісткість виробництва, що в умовах інфляції, постійного росту тарифів і цін на ресурси ставить перед підприємцями питання вдосконалення управління витратами.

Стан вивчення проблеми. Управління витратами є важливою функцією економічного механізму кожного підприємства. Питання, пов'язані з управлінням витратами підприємства, знайшли відображення в роботах як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, зокрема Р. Ентоні, І.С. Давидович, Н.Р. Вейцман, Е. Тоффлер, Ю.С. Цал-Цалко, С.Ф. Голов, В.І. Стоян, Є.І. Бойко, А.Л.Горелкіна, М.Г. Грещак, О.С. Коцюба та ін.

Так, Е. Тоффлер відзначив, що основою конкурентної переваги в ринковій економіці ХХІ ст. є швидкість змін в управлінні. Основою таких переваг є нові технології, прискорення управлінських операцій і скорочення часу прийняття управлінського рішення. Але на практиці не всі підприємства усвідомлюють необхідність цього аспекту управління. Тому є потреба у новому підході до управління витратами для забезпечення вітчизняними підприємствами стабільного розвитку.

Завдання і методика дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних і методичних положень управління витратами, а також на базі агрофірми радгосп «БІЛОЗЕРСЬКИЙ» розробка науково-методичних рекомендацій щодо удосконалення системи управління витратами для забезпечення ефективної діяльності агрофірми радгосп «БІЛОЗЕРСЬКИЙ».

Результати досліджень. З отриманням незалежності в Україні питанням формування витрат, собівартості продукції (робіт, послуг) підприємства і організації не надавали належної уваги. Це привело не до удосконалення методів планування, обліку, калькулювання й аналізу собівартості продукції, а до втрати тих прийомів, які були вже напрацьовані в попередні роки.

Управління витратами на підприємстві можна визначити як взаємопов'язаний комплекс робіт, які формують коригуючі впливи на процес здійснення витрат під час господарської діяльності підприємства, спрямовані на досягнення оптимального рівня витрат в усіх підсистемах підприємства за виконання в них будь-яких робіт.

Очевидно, що управління витратами передбачає виконання всіх дій, які реалізуються під час управління будь-яким об'єктом, тобто розроблення і реалізацію рішень, а також контроль за їх виконанням. Такі дії реалізуються за трьома

напрямами: планування витрат; облік і план – фактичний контроль витрат; корегувальний вплив на процес формування витрат. Планування витрат передбачає такі дії: вибір класифікаційних ознак витрат; визначення норм витрат ресурсів, виходячи із запланованого обсягу випуску продукції та необхідності підтримки оптимального режиму роботи технологічного обладнання; розрахунок вартості витрат на основі даних про заплановані витрати ресурсів та існуючі ціни на них; визначення умов, за яких можлива економія ресурсів при коливанні цін; економія ресурсів або допустима їх перевитрата порівняно з нормами; розроблення програми ресурсозбереження; складання плану-кошторису на витратному горизонті планування.

Аналіз теорії управління витратами дозволяє виділити ряд суттєвих недоліків в умовах ринкового середовища XXI ст., що пов'язано з: калькуляцією собівартості, поділом витрат на постійні і змінні, залежністю від зовнішніх факторів і їх невизначеністю, часом необґрунтованих скорочень витрат, відсутністю калькуляції якості та інше. Практичними наслідками вказаних недоліків в управлінні витратами є: неточність у прогнозах поведінки витрат, низький рівень керованості результатом, низька мобільність, управлінська дилема між якістю і собівартістю та інше.

Сутність проблеми управління витратами полягає, по-перше, не у точному визначенні величини собівартості продукції, а у виявленні того, як вона утворилась (сформувалась), і, по-друге, процес управління витратами повинен бути направлений на формування собівартості у попередньому і поточному режимах та оперативному втручанні у діяльність підприємств (організацій) у разі виявлення відхилень від бажаного стану.

Об'єктом дослідження є агрофірма радгосп «БІЛОЗЕРСЬКИЙ». Це комунальне господарство, основним напрямом господарської діяльності якого є виробництво виноградних і плодово-ягідних виноматеріалів, оскільки даний вид діяльності приносить найбільший прибуток, а також є напівфабрикатом для виготовлення вин власного виробництва та розливу, використовується для перекурки на коньячні спирти.

Загалом, по підприємству можна спостерігати позитивну тенденцію, оскільки зростають обсяги виробництва і реалізації виноматеріалів, прибуток рентабельність операційної діяльності (табл. 1).

Таблиця 1 - Показники зведеної фінансово-господарської діяльності агрофірми «БІЛОЗЕРСЬКИЙ» в 2010-2011 роках

Показник	Значення показника		Відхилення, +/-
	2010	2011	
Обсяги виробленої продукції, тис. грн	2055	3755	+1700
Обсяги реалізованої продукції, тис. грн	40337	60236	+19899
Прибуток від операційної діяльності, тис. грн	4400	6800	+2400
Середньооблікова чисельність працюючих	986	1003	+17
Середньомісячна заробітна плата працюючого, грн	2007	2222	+215
Рівень рентабельності, %	37,96	42,4	+4,44

Отже, одним із головних напрямків господарської діяльності агрофірми радгоспу «БІЛОЗЕРСЬКИЙ» є переробка винограду на виноматеріали. Винама-

теріал - це заброджене повністю чи частково виноградне сусло, яке буде використане для виготовлення вина чи коньячного спирту. Його оцінюють за вартістю сировини й сумі витрат по переробці.

Сировиною для виробництва виноматеріалів є власний виноград. Розглянувши обсяги переробки винограду та виробництва виноматеріалів у період 2008-2011рр. та їх структуру, слід відмітити, що агрофірма радгосп «БІЛОЗЕРСЬКИЙ» загалом має стабільну динаміку обсягів переробки винограду на виноматеріали, за винятком 2010 року, це є наслідком несприятливих погодних умов, а саме холодної зими.

Таблиця 2 - Аналіз витрат на виробництво 1 тис. дал виноматеріалів 2011 року в груповому асортименті, тис. грн

Статті витрат	Сухі		Кріплені		Відносне відхилення, +/-	
	план	факт	план	факт	сухі	кріплені
Сировина і основні матеріали	46556	40898	40892	36406	-12,15	-10,97
Заробітна плата основних робітників	930	1129	930	1073	+21,4	+15,39
Відрахування на соціальні заходи	415	513	415	488	+23,5	+17,43
Загальновиробничі витрати	78	94	78	90	+21,4	+15,34
Адміністративні витрати	1919	1705	1655	1522	-11,14	-8,04
Витрати на збут	1439	1279	1241	1111	-11,14	-10,46
Всього витрат	51338	45620	45213	40691	-11,14	-10,00

Проведено аналіз витрат за елементами та за статтями сухих і кріплених виноматеріалів. У результаті чого видно (табл. 2), що в 2011 році витрати на виробництво 1 тис. дал сухих виноматеріалів знизилися порівняно з планом на 11%. Фактичні витрати на виробництво та збут кріплених виноматеріалів, як і сухих, у 2011 році були нижчі ніж планові. Це є наслідком зниження витрат на сировину і матеріали, але за іншими статтями спостерігався ріст витрат. Отже, на підприємстві необхідно розробляти заходи по ліквідації вказаних перевитрат, що призведе до зниження витрат на виробництво виноматеріалів.

Також проведено розрахунок витрат на 1 грн товарної продукції та за допомогою факторного аналізу визначено вплив факторів на зміну витрат на 1 грн товарної продукції. Так, фактичні витрати на 1 грн товарної продукції зросли порівняно з плановими, в основному за рахунок зміни структури виробництва, і склали 0,78грн.

Розглянувши структуру витрат (рис. 1), можна зробити висновок, що обидва види виноматеріалів є матеріаломісткими, це є особливістю технологічного процесу виробництва виноматеріалів. Тому доцільно звернути увагу на управління витратами та визначити шляхи зниження саме матеріальних витрат.

Як один із заходів оптимізації витрат на агрофірмі розглядається можливість впровадження інновацій у виробництво виноматеріалів, тобто придбання двох пневматичних мембранних пресів «Drainpress SF 70-100», які будуть встановлені на заміну старих пресів моделі ФЛО1788. Інвестиції в інновації підприємства складатимуть 791 тис. грн.

Робота пневматичних пресів дозволить скоротити час на переробку, що збільшить об'єми переробки з 342,33 тис. дал до 364,06 тис. дал, скоротить норму

витрат сировини на виробництво сухих виноматеріалів на 6,12%, а кріплених на 1,65%, забезпечить покращення якості виноматеріалів, що підвищить конкурентоспроможність підприємства і ступінь задоволення попиту.

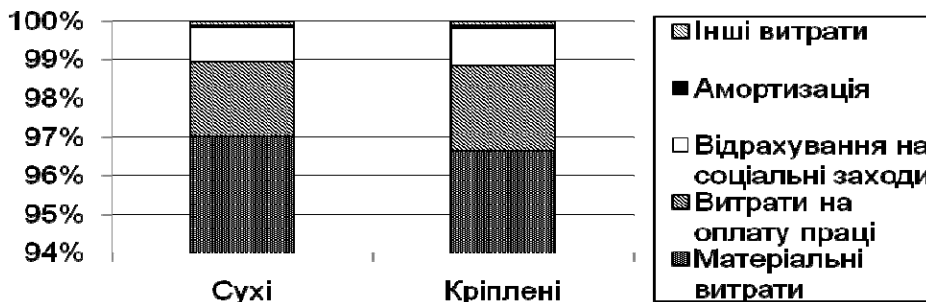

Рисунок 1. Структура витрат сухих і кріплених виноматеріалів агрофірми радгоспу «БІЛОЗЕРСЬКИЙ» в 2011 році

У результаті впровадження в виробництво пневматичного пресу «Drainpress SF 70-100» на основі проведених розрахунків можливе зниження витрат на 1 грн товарної продукції на 15%. Факторами зниження собівартості виробництва виноматеріалів є економія витрат за рахунок зниження норм витрат матеріалів на 1001 тис. грн, економія витрат за рахунок зменшення постійних витрат на 4259 грн. Загальна сума економії витрат з урахуванням всіх техніко – економічних факторів склала 1005 тис. грн.

Введення в дію нового устаткування принесе додатковий прибуток за рік в розмірі 214 тис. грн і окупиться на 9му місяці. Тому придбання даних пневматичних мембранних пресів «Drainpress SF 70-100» є економічно доцільним.

Висновки та пропозиції. Отже, ефективність будь-якого підприємства і його конкурентоспроможність прямо пов'язані з ефективністю управління витратами. Повсякденна робота по оптимізації витрат дозволить забезпечити конкурентну позицію підприємства на ринку та його стабільний розвиток.

У підприємств виноробної галузі досить обмежені можливості впливу на цінові чинники конкурентоспроможності своєї продукції. Тому однією із головних перспектив розвитку виноробної галузі є оптимізація витрат підприємства за рахунок застосування менш матеріалоемких технологій для виробництва, які одночасно покращать якість і ступінь задоволення попиту споживачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Стоян В.І. “Аналіз і оцінка систем обліку виробничих витрат”/ В.І. Стоян // Фінанси України.2008. - №3.- С. 128.
2. Бойко Є.І. Удосконалення системи управління на підприємствах/ Є.І. Бойко, О.А. Лоза // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008, вип. 18.6., с. 258.
3. Горелкіна А.Л. Оптимізація системи управління витратами// Державне управління. – 2006, № 2. – С. 255.
4. Давидович І. Є. Управління витратами: навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 320 с.